

Кухня терору

КУПИТИ

Для написання цієї книжки відомому польському репортерові Вітольду Шабловському довелося свого часу об'їздити Росію, Україну, Білорусь та інші радянські республіки. Він спілкувався з особливими кухарями — Вік-тором Беляєвим, який контролював кремлівську кухню, із тими кухарями, які працювали в часі воєн, що розв'язала Росія, з кухарками Чорнобиля, а також тими, які пережили й запам'ятали на все життя часи Сталінського Голодомору в Україні. Та власне через кухонні двері можна так добре показати не лише людські історії, смакові звички чи вподобання кухарів і тих, кому вони готували, а й маніпулятивні механізми влади — жорстокої та безжальної, зосередженої в руках божевільних вождів, генсеків та інших радянських партійних діячів.

Не розумієте, як їжа може служити пропаганді? У країнах, що називалися Радянський Союз, її подавали у кожній смаженій котлеті й кожній радянській їдальні від Калінінграда до Північного полюса, від Молдови до Владивостока. Політика, на жаль, була присутня і в тому, що їв перший секретар, і в тому, що споживав чи не мав що їсти пересічний громадянин великої тоталітарної утопічної держави.

Вступ

Запахи бензину, фруктового вина й ледь перетравленої смаженої риби враз ударили у мої ніздрі. Бензином заносило від катера, який вийшов у море якусь годину тому, а вино та риба — вочевидь із вмісту шлунка, який виблював під моїм вікном п'яний сторож. Я лежав на ліжку. За дверима шуміло Чорне море, а я дивився, ще трохи непритомний, як поліція Абхазької республіки — самопроголошеної, визнаної лише Росією сироти після Советського Союзу — обшукує мою кімнату. На порозі ж стояв знервований адміністратор відпочинкового центру, де я знайшов прихисток на ніч, і повторював — чи то до мене, чи то до поліцейських:

— Ви не повинні тут бути. Не знаю, звідки ви взялися.

Він казав правду. Він не знав.

Тож я йому вдруге або й утретє пояснив, що приїхав пізньої ночі, мене запустив сюди п'яний сторож — той самий, що потім співав сороміцьких російських пісень, а ще пізніше наригав під моїм вікном — сказав, щоби я спав, а вранці, мовляв, добазаримось.

Поліція не знайшла при мені нічого підозрілого, а до адміністратора почало доходити, що він припустився помилки і нацькував функціонерів на безневинну людину. На щастя, поліцейські теж розслабилися. Пожартували, взяли в мене трохи російських рублів «на чай» і вшилися.

Я залишився сам з адміністратором. А йому ставало все ніяковіше. Він зробив у невеличкій турці каву — спочатку мені, а потім собі; ми якийсь час пили її мовчки, а він міркував, варто мене задобрити чи заспокоїтися. Він вибрав перше і запропонував мені до кави чарку чачі — дуже міцного виноградного трунку (я відмовився, була сьома ранку). Тоді він зненацька запитав, чи я взагалі знаю, де ми.

— У Новому Афоні, в Абхазії, — відповів я, позіхаючи.

Але адміністратор рвучко покивав головою і сказав, що це правда, але не вся. І щоби я пішов за ним; тож ми допили свою каву і рушили, а він спочатку розв'язав ланцюг, що висів на якійсь брамі, а потім провів мене крізь таємний тунель, під вулицею і ще кількадесят метрів далі. Раптом несподівано ми опинилися в райському саду. Я не перебільшую. Навколо

росли сосни, перемішані з пальмами; сік кокосів, що падали й розбивались об асфальт, стікав стежкою. Його злизувала з неї пара гарних вороних коней; а пара інших — гнідих — паслася трохи далі. Ми йшли тією стежкою, а між острівцями кущів пурхали кольорові пташки.

Ми проминули все це, а стежка почала п'ястися під гору.

По дорозі ми також проминули табличку «Власність Президента Абхазії — вхід заборонено». Біля неї стояло двійко агентів, покликаних стерегти ту територію, однак адміністратор махнув їм рукою, і вони нас пропустили. З-під наших ніг розбігалися гнило-зелені ящірки, а над головами верещали інші пташки. Врешті асфальт закінчився, а ми стояли біля зеленого будинку, на узбіччі гори. Картина була приголомшлива: пальми, ліс і бірюзово-блакитне море, що маячіло внизу.

— Це цілком секретне місце. Колишня літня дача Сталіна, — мовив адміністратор. — Він щороку приїздив сюди у відпустку наприкінці життя. Будинок, у якому ти ночував, збудували пізніше, але він теж належить до його володінь.

Отоді все вклалося мені в голову. Це місце десятиліттями було доступним для обраних. Сталін помер, Советський Союз зазнав краху, але ніхто не скасував наказ, аби тримати його якнайдалі від сторонніх очей. Вони, мабуть, нелегально здавали будиночки туристам і, можливо, навіть здавали віллу Сталіна? Хто там їх знає — в неіснуючих країнах усе можливо. Одна річ — туристи з Росії, яких тут повно, і зовсім інша — прибульці з Польщі. Саме тому мій адміністратор запанікував і викликав поліцію.

Я одразу заходився метикувати, чи можна оглянути дачу зсередини. А адміністратор, здавалося, прочитав мої думки:

— Я не маю ключа, — він розвів руками. — Але його має мій колега. Якщо хочеш, я попрошу, щоби він нас увечері впустив.

Тож я провів день, відвідуючи пам'ятки Нового Афона, а потім повернувся. Адміністратор уже чекав, разом із ним — кілька інших чоловіків. Одного звали Асланом, і саме він мав ключі; високий, веснянкуватий і ще в Советському Союзі записував розмови з людьми, які працювали на дачі Сталіна. Він впустив нас і покроково розповів, як вона

будувалася, коли саме Сталін до неї приїздив, а також у якій кімнаті і на якому ліжку спав.

Решта чоловіків розпалили багаття й заходилися пекти шашлик із баранини. На тарілки вони поклали свіжу цибулю, а біля неї — аджику, соус до м'яса з паприки, часник, зелень і волоські горіхи. Також розлили чачу - тепер уже настала відповідна пора хильнути. Усі працювали тут, на території дачі: один був садівником, другий — сторожем, третій відповідав за коней. Вони були в такому віці, що мусили пам'ятати криваву війну, яка 1992 року, одразу ж після краху СРСР, вибухнула між Абхазією та Грузією, коли перша — за допомогою Росії — відокремлювалася від другої. Ми підняли тост за нашу зустріч, випили, а я певний час думав, як їх запитати, що вони думають про війну і про те, що вона принесла їхній квазі-країні. На щастя, адміністратор знову зчитав мої думки:

— Росія, Грузія — один хуй, — сказав він, закусуючи чачу кавуном. — І одним, і другим потрібні лише наші пляжі й наші гроші. Ми проливаємо кров, а потім тільки гірше.

Решта ствердно похитали головами.

Абхазія після війни відокремилася від Грузії, але країна — колись заможна, її називали советським Лазуровим Берегом — зовсім занепала. Тут живуть лише з продажу мандаринок і з російських туристів. А оскільки ніхто, крім Росії, не визнав їхньої державності, то ніхто, крім росіян, і не приїздить; типовий краєвид — це гори і по-багатому прикрашені будинки, зарослі хащами.

— Добре було лише за Сталіна, — вів далі адміністратор, коли його друзяки наливали нам нову чарку чачі. — Він розумів цю землю. Він їв наш хліб, їв нашу рибу, їв нашу сіль.

Решта знову закивали головами.

— Сталін був таким, як ми. Він їв те саме, що й звичайні люди, — мовив той, що займався кіньми. — Там, за дачею, стоїть його кухня. Мій дідусь працював там служником і розповідав мені.

Ми знову випили, чача зашуміла в моїй голові. Шашлики допікалися на відкритому вогні, а я пішов відлити. Я вибрав собі місце одразу ж за кухнею Сталіна, а повертаючись, зазирнув туди через вікно. Усе, як на самій дачі,

було оригінальне — і пальники, і підлоги, і стіл, і навіть баняки й табурети. Я почав міркувати, ким був кухар, який тут працював. Що він йому готував? Чи хотів він утекти з цього місця, чи, навпаки, стояв поруч із Сонцем Народів і грівся в його теплі?

І саме тоді, трохи напідпитку, я вперше подумав: чи хотів би я дізнатися, чи справді Сталін харчувався «як прості люди». Якщо так, то чому? Якщо ні, то чому вони думають, що він так харчувався? Чи було важливо, щоби вони так думали? Чи хтось це запланував?

Саме в цей спосіб, саме того теплого вечора якісь десять років тому народилася ідея цієї книжки.

Вона визривала в мені кілька років, а коли я за неї врешті-решт навсправжки взявся, проїхав кілька колишніх советських республік уздовж і впоперек. Я розмовляв із кухарями перших секретарів, космонавтів і фронтовиків. З кухарками Чорнобиля і з війни в Афганістані. Я швидко виявив, що Сталін зовсім не їв ані того, що їли пересічні абхази, ані того, що пересічні громадяни ССРСР. А принагідно й кілька інших кухонних таємниць — і його, і його наступників.

З цієї книжки ви дізнаєтеся, як, коли і навіщо кухар Сталіна вчив кухаря Горбачова приспівувати до дріжджового тіста. Як Ніна, кухарка з війни в Афганістані, змушувала себе думати про щось приємне, бо хотіла, аби її добрий настрій переходив до солдатів. Як навколо Чорнобиля, через кілька тижнів після катастрофи, організували конкурс на найкращу їдальню, і хто в ньому переміг.

Ви прочитаєте про тестера їжі Сталіна, який вів із ним нерівну війну за життя своєї дружини. Ви також дізнаєтеся рецепт першого супу, який полетів у космос. І макаронів з горлицями, якими ласував останній цар Ніколай II. Ви дізнаєтеся, чому Брежнєв ненавидів кав'яр.

Ви також прочитаєте про кухню людей, які не мають що їсти: про Україну, якій Сталін намагався зламати хребет голодом. І про блокаду Ленінграда.

Але передусім ви побачите, як їжа може служити пропаганді. У такій країні, як Советський Союз, їй служила кожна котлета, посмажена й подана в кожній їдальні та ресторані від Калінінграда до Полярного кола і від Кишинєва до Владівостока. І те, що їв перший секретар комуністичної

партії, і те, що їв пересічний громадянин, було політичним. Росія ж є гідною спадкоємицею СРСР, тому досі годує людей пропагандою — так, як робила це колись.

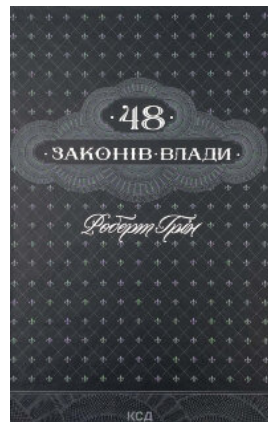
Невипадково там править Владімір Путін, онук кухаря Спірідона Путіна. Про них обох ви теж прочитаєте в цій книжці.

Дачу Сталіна в Новому Афоні нині начебто можна відвідувати легально — треба лише купити квиток за кільканадцять рублів. Але, як повідомили мені знайомі, які побували там через кілька років після мене, вхід до кухні Сталіна досі заборонений, а двері — зачинені наглухо. Ця книжка — історії кухарів, розбиті на вісімнадцять тарілок, — трохи їх прочиняє.

Рекомендована література

Королева порожнечі

48 законів влади

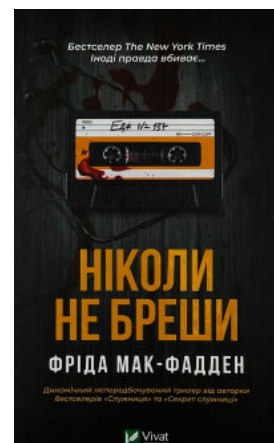
Список запрошених

Давайте поговоримо про ваш останній секс.
Оголіть тіло, щоб розкрити душу

Чорні водяні лілії

Ніколи не бреші

Перейти до категорії
Історія

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ